Paul Csavdari

Ultima săptămână

Cum textul a fost alterat și cum se reface linia reală a evenimentelor

Povestirea ultimei săptămâni din viața lui Isus este inima narațiunii creștine. Dar, citite atent, cele patru evanghelii nu oferă o cronologie clară. Fiecare autor a organizat faptele potrivit propriei intenții teologice, iar rezultatul este o țesătură de versiuni care, luate literal, nu se potrivesc. Mekorah nu propune o „armonie" artificială, ci o reordonare logică, istorică și morală a evenimentelor, pornind de la textul însuși.

Ierihon – începutul procesiunii

Toate versiunile sunt de acord că Isus pornește din Ierihon spre Ierusalim. Acolo are loc vindecarea orbului Bartimeu. Din Ierihon începe urcușul către Ierusalim, urcuș care trece prin Betania. Aici textul devine confuz: Ioan menționează că Isus sosește la Betania „cu șase zile înainte de Paște", în timp ce Marcu și Matei nu dau nici o dată.

Mekorah înțelege această diferență ca pe o adăugire ulterioară. În realitate, procesiunea de la Ierihon, trecând prin Betania și Betfaghe, ajunge la poarta de răsărit a Ierusalimului în aceeași zi, duminică. Așa se explică și entuziasmul mulțimii: aceeași oameni care văzuseră minunea de la Ierihon îl urmează și strigă „Osana! Fiul lui David!".

Betania – locul real al șederii

Isus nu locuiește în Ierusalim; toate evangheliile spun că, seara, se retrăgea „în Betania, cu cei doisprezece". Aici se află casa lui Lazăr, Maria și Marta. În tradiția sinoptică, apare brusc un „Simon Leprosul" la care se ține o cină și unde o femeie unge cu mir capul lui Isus. Ioan, în schimb, vorbește despre o cină la Lazăr acasă, unde Maria îi unge picioarele, nu capul.

Mekorah clarifică aceste variante: Simon Leprosul și Simon Fariseul sunt nume redacționale care combină două episoade distincte. „Simon Fariseul" apare în Galileea (Luca 7), unde femeia – Maria Magdalena – îi spală picioarele lui Isus cu lacrimi, fără mir, ca gest al iertării și vindecării ei. „Simon Leprosul", introdus ulterior, transferă aceeași scenă în Betania, deformând contextul.

În realitate, gazda este Lazăr, iar femeia este aceeași Maria, sora lui, care de data aceasta îl unge pe Isus cu mir de mare preț, pe cap, nu pe picioare. Ungerea capului și masa finală sunt unul și același eveniment. Iuda protestează pentru risipa mirului, iar tensiunea se transformă în trădare.

Betfaghe – detaliul topografic

Sinopticii plasează episodul măgărușului „între Betfaghe și Betania”, dar satul Betfaghe nu mai este cunoscut arheologic. Mekorah consideră că măgărușul a fost luat din Betania – probabil chiar de la familia lui Lazăr sau de la unul dintre vecinii lor. După procesiune, Isus se întoarce în Betania, iar animalul este restituit. Cronologia curge firesc, fără artificii și fără superstiții mitologice inutile.

În Templu

Curățirea Templului apare la începutul Evangheliei lui Ioan, dar la final în celelalte trei. Mekorah o așază exclusiv la final: este momentul când Isus, intrând în Templu, demască sistemul corupt al preoților. Mutarea scenei în deschidere, în Ioan, a fost teologică: voia să arate că Isus inaugurează o eră nouă. În realitate, conflictul cu autoritățile religioase atinge apogeul chiar înainte de arestare.

Cina – nu o masă pascală

În tradiția sinoptică, „Cina cea de Taină” este o masă pascală într-o cameră din Ierusalim. În Ioan, nu este Paștele, iar Isus moare chiar când se jertfesc mieii pascali. Mekorah reține că masa din Betania, în casa lui Lazăr, este singura cină reală. Nu este un ritual pascal, ci ultima masă a lui Isus cu ucenicii înainte de arestare și crucificare. Introducerea unei „cine de taină” mistice în Ierusalim a creat imaginea liturgică a Euharistiei, dar a rupt textul de contextul său real.

Iuda și trădarea

Sinopticii spun că Iuda s-a înțeles cu preoții cu câteva zile înainte; Ioan afirmă că Satana a intrat în el în timpul cinei. Mekorah păstrează relatarea simplă și clară: Iuda s-a răzvrătit împotriva lui Isus în timpul cinei din Betania, a plecat în noapte și a revenit cu o gardă mixtă, iudeo-romană, în Ghetsimani. Trădarea nu a fost o afacere planificată, ci o răbufnire emoțională irațională care a dus până la sinucidere prin spânzurare.

Ghetsimani – poalele Muntelui

Grădina Ghetsimani este plasată „dincolo de pârâul Chedron”, dar și „pe Muntele Măslinilor”. Ambele sunt corecte: era o livadă de măslini la poalele muntelui, pe drumul care ducea spre Betania. De acolo, Isus putea fi văzut coborând dinspre Ierusalim și urcând înapoi spre sat. Noaptea, locul era liniștit și izolat – perfect pentru o arestare discretă.

Arestarea

Diferențele dintre evanghelii – cohorta romană din Ioan, mulțimea iudaică din sinoptici – se completează: garda Templului, sprijinită de soldați romani. Episodul sărutului lui Iuda apare doar în sinoptici, dar logica e aceeași: semnul pentru identificare într-o grădină întunecoasă. Arestarea se produce imediat după cină, fără zile de pregătire.

Procesele

Ordinea diferă de la un text la altul.

Pilat, Irod și Caiafa colaboraseră deja în cazul lui Ioan Botezătorul, iar relațiile dintre ei erau de dependență reciprocă. Irod nu ar fi putut dispune singur de execuția lui Ioan fără aprobarea lui Pilat, iar căsătoria lui cu Irodiada nu s-ar fi putut oficia fără sprijinul lui Caiafa. Toți trei aveau interesul să păstreze „pacea romană” și ordinea în provincie. În acest context, arestarea și condamnarea lui Isus au fost rezultatul unei colaborări religios-politice.

Răstignirea

Divergențele de oră – „ceasul al treilea” în Marcu, „al șaselea” în Ioan – provin din folosirea diferitelor sisteme de numărare.

Moartea are loc la prânz, în ziua de vineri, înainte de Sabat. Ioan aliniază momentul cu jertfa mieilor pentru a da sens teologic, dar faptele rămân aceleași.

Femeile de la mormânt

Toate evangheliile menționează femei la mormânt, dar listele și orele diferă. Mekorah restabilește continuitatea și identitatea reală a personajelor. Femeia numită „Maria Magdalena” este aceeași „Maria din Betania”, sora lui Lazăr și a Martei. În Galileea era cunoscută drept Magdalena, în Betania doar ca Maria. Ea este prezentă la cruce, la îngropare și la mormânt, singura care urmează firul până la capăt. „Maria, mama lui Iacov și a lui Iose” și „Maria, soția lui Clopa” sunt una și aceeași persoană – mătușa lui Isus – iar tradiția ulterioară le-a separat pentru a multiplica mărturiile.

Maria din Betania este prima care merge la mormânt „dis-de-dimineață, pe când era încă întuneric”, pentru că locuia aproape, la doar câteva sute de metri peste Muntele Măslinilor. Ea știe unde fusese depus trupul, fiind de față la coborârea de pe cruce. Ucenicii, ascunși de frică, află vestea de la ea. Restul evangheliilor dublează scena, adăugând alte femei pentru a forma o „mărturie colectivă”, dar relatarea ioanină păstrează detaliul autentic: o singură femeie, aceeași care îl unsese cu mir în ajunul morții, se întoarce prima la mormânt.

Astfel, Mekorah clarifică firul neschimbat: Maria din Betania / Magdalena rămâne martorul unic al celor trei momente decisive – ungerea, crucea și mormântul gol – ceea ce explică și de ce tradiția a încercat ulterior să o șteargă sau să o fragmenteze în mai multe „Maria", pentru a diminua coerența și forța mărturiei ei.

Linia reală a evenimentelor

Prin lectura Mekorah, firul devine simplu și coerent:

1. Duminică dimineață: Isus pleacă din Ierihon, însoțit de mulțimea care îl aclamează.
2. După-amiază: ajunge la Betania, apoi prin Betfaghe spre Ierusalim.
3. Seara: se întoarce la Betania.
4. Zilele următoare: predică zilnic în Templu, revine seara în Betania.
5. Joi seara: cina în casa lui Lazăr; Maria îl unge cu mir; Iuda pleacă.
6. Noaptea: Isus merge în grădina Ghetsimani; urmează arestarea.
7. Vineri dimineață: procesul la Caiafa și Pilat; răstignirea.
8. Vineri seara: îngroparea grabnică înainte de Sabat.
9. Duminică dimineață: mormântul gol, descoperit de Maria.

Astfel, toate elementele dispersate se așază într-o cronologie unică, continuă, fără dubluri și fără salturi artificiale.

Sensul reconstrucției

Scopul acestei reconstrucții nu este polemic, ci recuperator. Textul a fost transmis prin multe mâini, fiecare cu intenții diferite: unele au accentuat simbolul pascal, altele teologia jertfei. Mekorah nu neagă valoarea spirituală, dar caută ordinea morală și istorică din spatele acestor straturi.
Prin eliminarea inserțiilor teologice – „camera de sus", „Simon leprosul", „două zile înainte", „șase zile înainte" – narațiunea capătă din nou simplitatea umană a unei săptămâni care a schimbat lumea.

Reconstrucția Mekorah arată că în spatele textului stratificat se află o linie clară: Isus merge din Ierihon spre Ierusalim, locuiește printre prieteni în Betania, mănâncă ultima lui cină acolo, este trădat, arestat și răstignit în proximitatea acelui drum.
Când sunt înlăturate ambiguitățile teologice, nu rămâne un mister, ci o istorie umană și coerentă – ultima săptămână a lui Isus, văzută prin ochii realității, nu ai mitului.